

LEKSIKON

HRVATSKI NARODNI VLADARI

Nika Zemljak, 6.b

21.12.2020.

Hrvatski narodni vladari

Sadržaj:

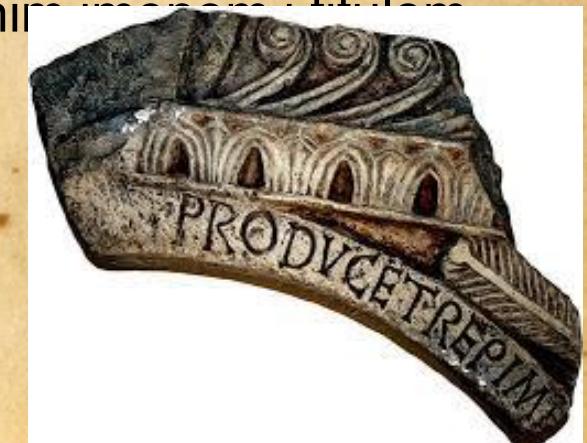
- Kneževi
- Kraljevi

Naučit ćeš:

- ispričati nešto o svakom vladaru
- važnosti svakog vladara

Knez Trpimir

- Trpimir I., 845.-864.
- Knez Trpimir bio je knez Primorske Hrvatske, a također zvan je i knez Hrvata (*Chтоatorum dux*), gospodin (*dominus*) te kralj Slavena (*rex Sclauorum*).
- Svoje je sjedište to jest prijestolnicu imao na Klisu.
- Trpimir je imao troje djece koja su se zvala Zdeslav, Muncimir i Petar. Njegova dinastija se zvala dinastija Trpimirovića.
- Uspješno je ratovao protiv svojih protivnika Bizanta i Bugarske. Može se reći da je saveznik Trpimiru bio je jedan franački cak kojem je on priznavao vrhovnu vlast makar se Trpimir ponašao kao samostalan vladar.
- Umro je 864.
- U Rižnicama u ostacima crkve koju je dao podići sam Trpimir, pronađen je ulomak s imenom kneza Trpimira. Na njemu je napisano PRO DUCE TREPIM što bi u prijevodu značilo ZA KNEZA TRPIM(ira). Ovaj kameni ulomak je najstariji sačuvani natpis u kamenu s osobnim imenom jednoga hrvatskog vladara.

<https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62489>

<https://akademija-art.hr/2014/03/25/knez-trpimir-ili-kralj-trpimir-5/>

Knez Trpimir

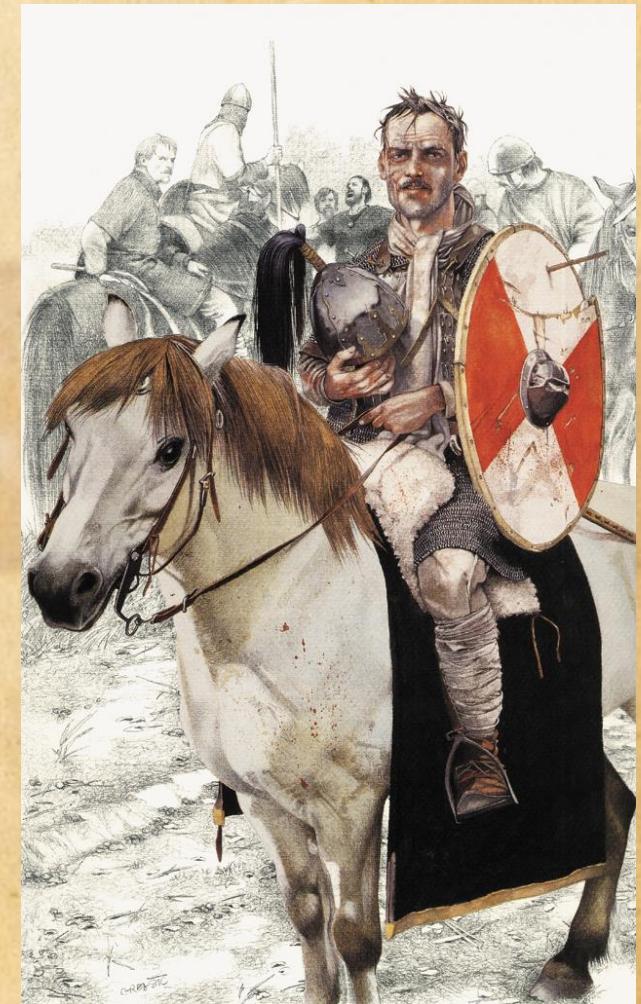

<https://www.obnovauduhu.com/vaznost-zagovorne-molitve-u-povijest>

- Njegov poznati zapis na papiru je Trpimirova darovnica na latinskom jeziku iz 852. U toj darovnici se prvi put spominje hrvatsko ime. Taj zapis je najstarija sačuvana isprava hrvatskih vladara. U darovnici Trpimir ističe kako je vladar Hrvata »milošću Božjom« te tako ističe svoju samostalnost. Splitskom nadbiskupu je tim dokumentom potvrdio imanja splitske Crkve na hrvatskom području te darovao desetinu svojeg kliškog posjeda.
- Knez Trpimir je također značajan po tome što je pobijedio u ratu protiv Bugara. Pobjeda je bila vrlo značajna jer je Bugarska vojska u to vrijeme bila puno moćnija od Trpimirove.
- Trpimir je značajan po tome što je pozvao nekoliko benediktinaca i nastanio ih u benediktinskom samostanu u Rižnicama podno Klisa. Benediktinci, u samostanu, odigrali su značajnu ulogu u vjerskom životu te širenju pismenosti. Na svojem je dvoru Trpimir primio i znamenitoga benediktinskog teologa Gottschalka, koji je o svojem boravku na Klisu ostavio kraći zapis u kojem je Trpimira nazvao *rex Sclauorum* (kralj Slavena).
- Knez Trpimir u Hrvatskoj nema svoj spomenik, a ljudi o njemu znaju puno manje nego o Zvonimиру ili Tomislavu iako o nekim od njih možda znamo manje nego o Trpimiru. Trpimir je bio prvi vladar koji se naziva duxom Hrvata.

Knez Domagoj

- Domagoj (Domagous, Domogous, Dommagous), 864.-876.
- Knez Domagoj bio je, isto kao knez Trpimir prije njega, knez Primorske Hrvatske.
- Imao je prijestolnicu u Klisu.
- 871. je sa Hrvatskim brodovima zajedno sa franačkim carem Ludvigom II. sudjelovao u zauzimanju Barija koji su tada držali Arapi. Zbog toga što je uspješno ratovao protiv Mlečana na moru, Mlečani su zatražili pomoć od pape Ivana VII. Mlečani su prozvali Domagoja „najgori knez Hrvata” jer nije htio prestati s napadima na protiv njih na moru. Suprotno tome papa Ivan VII. Govori da je on najbolji knez Hrvata te ga zove „slavni knez”.
- Umro je 876. u vrijeme sedmogodišnjeg rata u kojem su se Hrvati oslobodili Franačke vlasti.

Knez Domagoj

- Domagoj je stvorio jaku mornaricu jer je znao da će mu najjači protivnik biti Venecija. Dokaz snažne mornarice kneza Domagoja bio je poziv franačkog cara Ludoviga II. da mu pomogne obraniti luku Bari od Arapa.
- O Domagojevu rodu ne zna se ništa osim toga da sigurno nije bio iz dinastije Trpimirovića. Pretpostavlja se da je došao na vlast jer je bio jedan od Trpimirovih velikaša.
- U Vidu kod Metkovića nalazi se spomenik knezu Domagoju i ona je rad profesora Stjepana Skoke.

<https://hr.wikipedia.org/wiki/Domagoj>

<https://proleksis.lzmk.hr/18202/>

Knez Branimir

- Branimir (Branimerus, Branimirus, Brannimerus, Breanimir), 879.-892.
- Knez Branimir bio je knez Primorske Hrvatske.
- Branimirova prijestolnica nalazila se u gradu Ninu.
- Njegova žena zvala se Maruša (Marija).
- Knez Branimir je nastojao Hrvatskoj osigurati političku samostalnost od Bizanta i Franaka. Mlečanima je smetala jaka hrvatska država na Jadranu pa su su je pokušali slomiti. Mlečani su 887. napali Neretvane i izgubili. Nakon toga događaja Mlečani plaćaju danak za slobodnu plovidbu duž istočne jadranske obale. Osim Mlečana i Bizant je za svoje interese morao, u dalmatinskim gradovima, plaćati danak mira.
- Umro je 876.
- Pismo pape Ivana VIII. knezu Branimiru pisano je u Rimu 7. lipnja 879. godine na pergamentu. Pismo i obavijest o tome da je papa prilikom službe na oltaru sv. Petra dižući ruke uvis blagoslovio kneza Branimira, cijeli njegov narod te cijelu njegovu zemlju. Time se ovo pismo smatra i onovremenim priznanjem hrvatske samostalnosti i suverenosti. Pismo sedanas čuva u Vatikanskom arhivu.

<https://capljina.net/pismo/>

Knez Branimir

- Vrijeme Branimirove vladavine obilježeno je i velikom crkvenom graditeljskom aktivnošću, o čemu svjedoče epigrafski natpisi. Natpisi Branimira su bili najbrojniji među pronađenim epigrafskim spomenicima s imenima rano-srednjovjekovnih hrvatskih vladara. Najvažniji je dio oltarne pregrade iz Šopota kod Benkovca s Branimirovim natpisom. Na tome natpisu piše *DUX CHUATORU(M)*, što znači *knez Hrvata*.
- 879. odlukom pape Ivana VIII., papa je blagoslovio hrvatski narod, Branimira i njegovu zemlju. Taj blagoslovom Hrvatska je priznata kao samostalna država. Papa na taj način odaje Hrvatima priznanje zbog odanosti Katoličkoj crkvi.
- U Ninu koji se smatra kolijevkom hrvatske državnosti se dana danas nalazi spomenik knezu Branimiru.

<https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=26386>

<https://www.livecamcroatia.com/hr/kamera/nin-spomenik-knezu-branimiru/slike>

Knez (kralj) Tomislav

<https://croexpress.eu/hrvatski-kraljevi-1-kralj-tomislav-ujediniteli-panonske-i-primorske-hrvatske/>

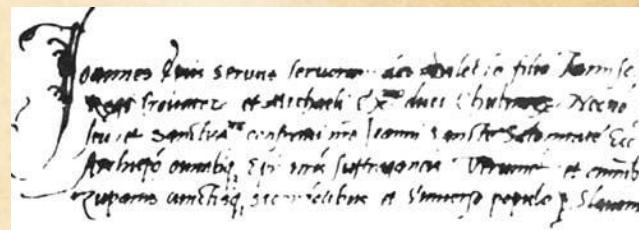
- Tomislav, 914.-928.
- Tomislav je vladao područjem od Drave do Jadrana to jest Donjom Panonijom i Hrvatskom.
- Zasigurno se može reći je da je 914. godine Tomislav vjerojatno nosio titulu kneza te da se 925. godine spominje kao kralj i vjeruje se da je za kralja okrunjen na Duvanjskome polju.
- Potječe iz dinastije Trpimirovića.
- Tomislav je bio vrlo uspješan u borbama protiv Mađara te ih je na kraju potjerao prema sjeveru, preko rijeke Drave. Tako je proširio granice njegove države na područja današnje Slavonije. Također je bio uspješan u borbi protiv Bugara koji su pokušavali zavladati cijelim Balkanom. Nakon toga uspjeha bizantski car, koji je ujedno bio i njegov saveznik, je darovao upravu nad Dalmacijom. Nakon toga Tomislav je, ujedinivši Dalmaciju i Hrvatsku, postao prvi

hrvatski vladar koji je vladao područjem od Drave do Jadrana.

- Umro je 928.

Knez (kralj) Tomislav

- Povijesnih izvora o knezu Tomislavu ima nekoliko. Jedan od najvažnijih je pismo pape Ivana X. u kojemu ga je oslovio sa titulom kralja. Napisano je u pismu "...Tamisclao, regi Crouatorum..." to jest u prijevodu "... Tomislavu, kralju Hrvata...". Drugi također važan zapis je zapis u kojemu je Toma Arđakon zabilježio daj je Tomislav bio knez, dux 914., a to je jedini pouzdani podatak o njemu. Ta dva zapisa dokazuju da je Tomislav bio prvi hrvatski vladar, koji je vladao dalmatinskim gradovima i otocima, koji se služio naslovom kralja.
- Najvažniji događaj je meni kada mu je bizantski car dao Dalmatinske gradove i otoke to jest upravu nad Dalmacijom. Time je postao i prvi hrvatski vladar koji je vladao područjem od Jadranskoga mora pa sve do rijeke Drave.
- Tomislav je vrlo popularna povijesna osoba te se u mnogim gradovima Hrvatske nalaze trgovi i ulice s njegovim imenom. Osim toga u njegovu čast postavljeni su i mnogi spomenici od kojih su najpoznatiji oni u Zagrebu i Livnu.
- Na naličju novčanice od 1000 kuna nalazi se motiv spomenika Tomislavovu, hrvatskome kralju.

<https://hr.izzi.digital/DOS/10180/17311.html>

<https://www.mnovine.hr/medimurje/nedelisce-krovotvorenih-1000-kuna-uvalio-prodavac-evo-sto-je-on-a-ucinila-s-tom-novcanicom/>

Kralj Stjepan Držislav

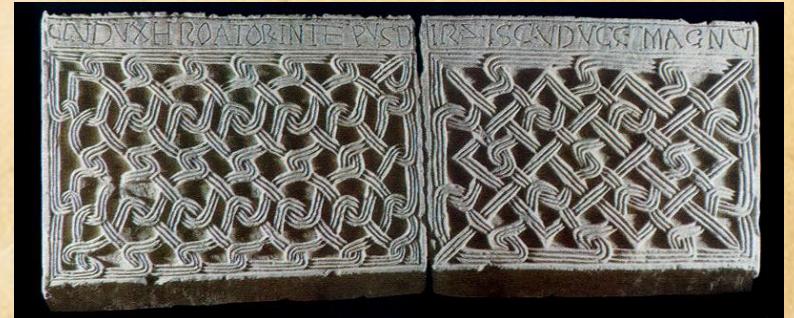

<https://www.tvtime.com/es/show/252898>

- Stjepan Držislav, 960.-997.
- Držislav je imao titulu kralja Hrvatske i Dalmacije.
- Njegova prijestolnica nalazi se u Kninu.
- Imao je trojicu sinova koji su se zvali Svetoslav Suronja, Krešimir i Gojslav.
- Stjepan je ušao u savez s Bizantom te pružio pomoć Bizantu protiv Bugara. Nakon toga Bugari su iz osvete opustošili Dalmaciju i napali Hrvatsku. Hrvati su ponovo pobijedili Bugare i spasili bizantske gradove u Dalmaciji.
- Umro je 997.

Kralj Stjepan Držislav

- Povjesni izvor vezan uz Stjepana Držislava su kamene ploče koje su pronađene u Kaptolu kod Knina. Vjeruje se da su bile dio dijelova oltarne pregrade. Natpis koji nije sačuvan u cijelosti spominje ime Stjepana Držislava.
- Nakon što su Hrvatska i Dalmacija pomogle Bizantu bizantski car je Stjepanu Držislavu dao na upravu Dalmatinske gradove i otoke kao nagradu. Osim toga poslao je hrvatskom vladaru krunu kao znak kraljevske časti. Tada se Stjepan Držislav okrunio za kralja i on se prvi od hrvatskih vladara nazvao kraljem Hrvatske i Dalmacije. Otad su hrvatski vladari nosili titulu kralja.
- Legenda o hrvatskome grbu kaže kako su se prije mnogo godina Stjepan Držislav i Mletački dužd Pietro II. Orseolo odlučili da će krvave i iscrpljujuće ratove s bojnog polja preseliti na šahovsko polje. Dogovorili su se da će odigrati tri šahovske partije i onome tko pobjedi, pripast će more i otoci za koje su ratovali. Nakon dugotrajne borbe pune neizvjesnosti i nadmudrivanja, Stjepan Držislav je porazio svojega protivnika. Znak zahvalnosti i sjećanja na taj događaj on je odabrao crveno-bijelo šahovsko polje za grb svoje obitelji i hrvatske države. Grb se kao simbol opržao sve do danas.

https://hr.wikipedia.org/wiki/Stjepan_Dr%C5%BEislav

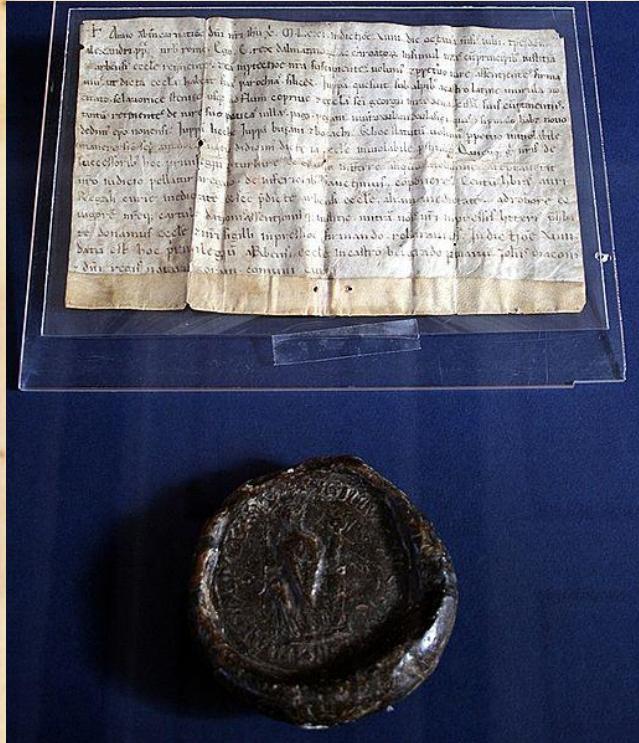
<https://drzislav.com/story-cro.html>

Kralj Petar Krešimir IV.

- Petar Krešimir IV., 1058.-1074.
- Petra je bio kralj Hrvatske i Dalmacije.
- Prijestolnicu je imao u Biogradu gdje je i okrunjen za kralja, a Šibenik se tada prvi put spominje i danas se naziva Krešimirovim gradom.
- Imao je kćer Nedu i pripadao je dinastiji Trpimirovića.
- Umro je 1074.

Kralj Petar Krešimir IV.

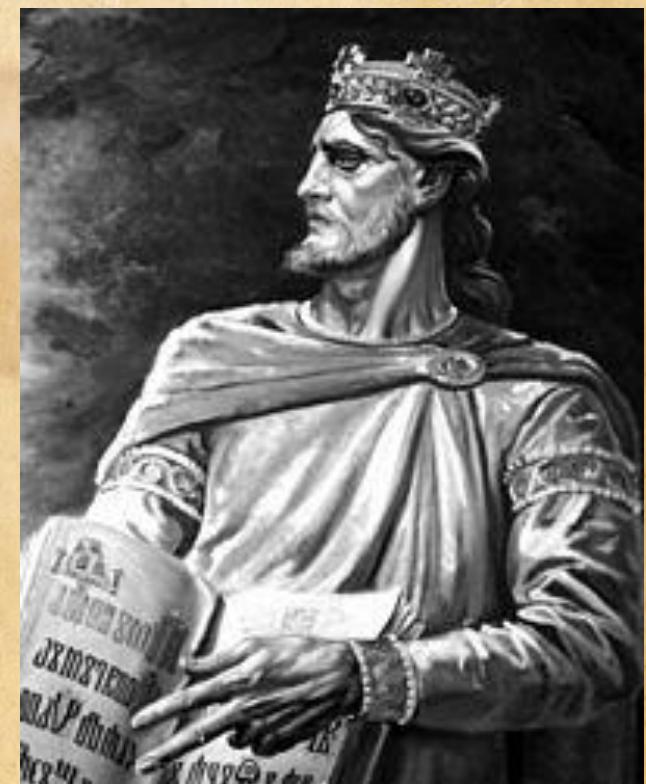

https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Odredba_i_potvrda_kralja_Petra_Kresimira_IV_i_pecat_HDA_090609.jpg

- Poticao je razvoj hrvatskih gradova uz more, a to su bili Biograd, Šibenik, Nin i drugi. Osnivao je brojne samostane i zemljišta davao Crkvi. Utemeljio je muški benediktinski samostan sv. Ivana u Biogradu 1060. godine. Njegova polusestra Čika je osnovala benediktinski samostan sv. Marije u Zadru 1066. godine. Nakon bitke između Turaka i Bizanta, Bugari ,te čak i Hrvati koji su imali dobre odnose s njim, su krenuli u napad na Bizant koji je nakon bitke bio slabiji. Bizant je usprkos svemu uspio pobijediti, a zbog izdaje su htjeli ispraviti račune s Petrom Krešimirovom. Tako je normanski knez Amiko pristaša Bizanta s mora 1074. opsjedao Rab, ali bez uspjeha. Međutim nekako su uspjeli zarobiti kralja Krešimira IV., tako je došlo do nagodbe po kojoj su neki gradovi Dalmacije ustupljeni Normanima. Normane su već iduće godine protjerali Mlečani, kada je kralj Petar Krešimir IV. već bio mrtav.
- Jedini povjesni izvor koji je ostao sačuvan, a da je vezan za Petra Krešimira IV. je odredba i potvrda kralja Petra Krešimira IV. Na njoj je latinskim jezikom kralj Petar Krešimir odredio i potvrdio područje Rapske biskupije.
- Petar je bio saveznik sa Bizantom i iz tog razloga Bizant je ustupio kralju Petru Krešimiru IV. dalmatinske gradove i otoke. Petar je bio prvi koji je samostalno vodio sve gradove i otoke Dalmacije. Kraljevstvo je u njegovo vrijeme bilo najveće. Osim toga Jadran je nazivao našim dalmatinskim morem.
- 1069. godine Petar Krešimir je u Ninu, zbog želje da iskaže svoju zahvalnost Bogu što mu je proširio zemlju, darovao otok Maun samostanu sv. Krševana u Zadru. Tim događajem je Petar Krešimir IV. istaknuo da je to "naš vlastiti otok što leži na našem dalmatinskom moru". To je bio dokaz da su tada Hrvati gospodarili Jadranskim morem.

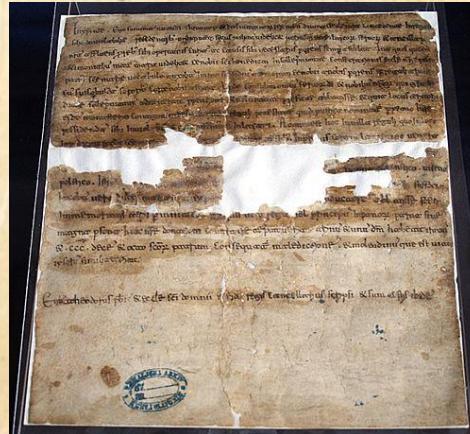
Kralj Dimitar Zvonimir

- Dmitar Zvonimir (*Demetrius Suinimir, Suonimir, Suonemerius, Zolomer, Zuonimir*), 1075.-1089.
- Osim što je bio kralj Hrvatske i Dalmacije bio je i hrvatski ban.
- Krunio ga je rimski papa u crkvi Sv. Petra u Solinu, te je svoju prijestolnicu prenio u Knin.
- Imao je ženu iz dinastije Arpadovića, Jelenu Lijepu koja je bila kći ugarskog kralja Bele I. I sestra Ladislava I. Imao je dvoje djece Radovana i Klaudiju. Bio je predzadnji vladar iz dinastije Trpimirovića.
- Vrijeme vladavine Dimitra Zvonimira je bilo mirno vrijeme u kojem je bilo vrlo malo ratova. Jedini ratovi bili su protiv Bizanta i Venecije (Mlečana).
- Zvonimir je umro 1089. godine te je prvo pokopan u katedralnoj crkvi sv. Marije u Kninu, a poslije mu je tijelo preneseno u Solin. Postoje vijesti da je Zvonimir umro nasilno, ali prema izvorima vjerojatnije je da je umro prirodnom smrću. Također postoji legenda o Žvonimirovoj smrti i to je jedna autentična srednjovjekovna legenda o nekom srednjovjekovnom kralju.

https://www.wikiwand.com/hr/Suradnik:Dmitar_Zvonimir

Kralj Dimitar Zvonimir

https://www.wikiwand.com/hr/Dmitar_Zvonimir

- Zvonimir je bogato darivao crkve i samostane, a od svih njegovih darova najpoznatiji je dar samostanu svete Lucije u Baški na otoku Krku. Naime redovnici su oko godine 1100. dali uklesat glagoljicom opis darivanja na Baćansku ploču, na kojoj se spominje ime kralja Zvonimira.
- Poznati zapis vezan uz Zvonimira je iz 1078. darovnica kralja Zvonimira samostanu opatica sv. Benedikta u Splitu. Ona je bila za zemljište Pusticu u Lažinama. Darovnica se smatra kao Hrvatski državni arhiv.
- Najvažniji događaj je za mene kada je papa Grgur VII. Smatrao da Zvonimiru pripada vrhovna vlast kao i pravo postavljanja vladara. Tvrđio je da je papinska vlast iznad kraljevske i carske te da samo papa može podijeliti znakove kraljevske časti. Poslao je izaslanika s novom krunom koji je 1075. okrunio Zvonimira za kralja Hrvatske i Dalmacije. Osim toga predao mu je i ostale znakove kraljevske časti kao na primjer mač, žezlo i zastavu.
- Obzirom da je Zvonimirov sin ,Radovan, umro, nije mogao naslijediti krunu, pa je krunu naslijedio Stjepan II. Tada je Zvonimir bio predzadnji vladar Trpimirovića. Međutim, s obzirom da je Zvonimir bio udat za Jelenu Lijepu koja je bila iz dinastije Arpadovića, nakon smrti Stjepana II., zbog mnogo političkih neprilika i razmjera, dinastija Trpimirovića je u potpunosti nestala i na vlast je krenula dinastija Arpadovića. Na vlast je došao brat Jelene Lijepe Ladislav Arpadović.

Hvala na pažnji !

MAGNA EXCELSIORUM SHOTERISHA
TUS QUOD INTANTUERIS PROBAXICUS ET
NON NEQUEPI NECESSE, SEPIXTOIDCAMS
PTEBENDERE.

De omib[us] p[ro]p[ri]etatibus omniu[m] s[ecundu]m
terp[er]petratu[m] n[on] s[ecundu]m squa[n]c[er]tia p[er]ceptio[n]is
n[on] p[er]petratu[m] d[omi]n[u]m est quod iuris p[er]petua t[er]ra
p[er]petratu[m] d[omi]n[u]m est modus etasib[us] p[er]fusissi
optio[n]es omnes silectu[m] n[on] terp[er]petrare
consuetudo.

Vala n.
constitudo
Misericordia librorum quæstionum
namque per se propria ostendit pugnare
se ipsorum etiam bicentarii bus que
ex lectionibus propriis etiam in predicatione
et studiis etiam in preceptis et pugnare
similiter enim diebus suis auctoribus
tempore lectionis propriæ pugnare
Celsus lib. de xxiij die cxiij pugnando
non ratione intentio pugnandi sed ex
pope pugnando inde consuetudo
dicitur pugnare sicutus pugnare
non pugnare
Modestus lib. de pugnando
dicitur pugnando et ceteris
necessitatibus constitutus ut pugnare
consueundo

VIRIAMUS LIBRO II INSUAMONAL
TOTUM MUEMUS CONSISTIT
IN ADQUIRENDORUM CONSERVATIONE
DOMINUM. QVI IN CONSERVATIONE
AGITUR PRAECEPIT PRODUCIT QL. DIBI
QUE RERUM AUT QUE CAMPAD PRODUCIT ANNUIS
PER TERRAM HABET AGRICULTURAM
QUAM MODICAM ET DECIMAM ET TAN

**RECONSTITUTIONIS
PRINCIPUM**

Vlpiani. Sitib[us] p[ro]p[ri]o[n]e[m] s[ecundu]m
quod p[ri]ncipi[us] uemilec[ta] h[ab]et
q[uod] p[er]mit[ti]t p[ar]t[ic]ula[r]e c[on]f[er]matio[n]e
q[uod] d[icitu]r p[er] p[ro]p[ri]o[n]e[m] l[et]at[us] p[ro]p[ri]o[n]e[m]
c[on]f[er]matio[n]e s[ecundu]m p[er] p[ro]p[ri]o[n]e[m]
p[er] p[ro]p[ri]o[n]e[m] c[on]f[er]matio[n]e q[uod] d[icitu]r
q[uod] c[on]f[er]matio[n]e p[er] p[ro]p[ri]o[n]e[m]

1. vodecimciuius imperatoris pere
pisuulam et subsepiuione restatum
uicelodnoscens deceptu ueld epix
monie ploctuus et stucleditoriae
cepulecem et seconduu hæc esum
quas uolgo consuuiiones appella
mus piane exhibisquæd non suuip
sonale excedi. xeroplumt prahuiu
nam quæ ppinceps digneo bmerua
indulsiutel si qua uroen acceptra
uincisio sine exciplo subuenit
pe sonatimone expeditu;

Virianus fideicommissorum libri
quarumquebus nobis consuitus
descendens esse utilia sedetemus
cedamur ab eo ut per quoddius legatum
insumes.

apažni

CONDESTITUTUS DOMINUS R'
CONSTITUTUS PROPEREATIS UTILLIONUM THORAE.

Hec nos enim non nisi per suam actionem
et personam sed et per suam operationem
et per suam constitutionem sive propriam de
personam sive in statu ac posidecerit per
ordinem et deinde per perpetuum secundum et
proximum suum communem etos applica-

Consuetudinibus erat ut
vallis huius proponeretur
ad latitudinem personarum
sobrium quod dicitur nesciennes
aut idem persimilis erit.

Eloperuntur librononim sutorum
liberitas est in auxiliis facultas eius
quod rurique sapientibus liberis si quidem
auxiliis perprobibetur sepius ceteros

Popis izvora

- Labor, Šime i dr. 2020. VREMEPLOV 6: Udžbenik povijesti za šesti razred osnovne škole. Profil Klett. Zagreb.
- IZZI: Vremeplov 6 – Hrvatske država u srednjemu i ranome novom vijeku.
<https://hr.izzi.digital/DOS/773/783.html> (pristupljeno 15. prosinca 2020.)
- Enciklopedija. <https://www.enciklopedija.hr/> (pristupljeno 16. prosinca 2020.)
- Wikipedija. https://hr.wikipedia.org/wiki/Glavna_stranica (pristupljeno 16. prosinca 2020.)
- Legenda: Legenda o Hrvatskom grbu. <https://drzislav.com/story-cro.html> (pristupljeno 15. prosinca 2020.)
- Kralj Tomislav: Spomenik kralju Tomislavu. <https://ogulin.hr/old-site/kultura-2/spomenici/kralj-tomislav> (pristupljeno 16. prosinca 2020.)
- Nin: Knez Branimir. <https://www.nin.hr/hr/zanimljivosti/knez-branimir> (pristupljeno 16. prosinca 2020.)